

ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ
Навчально-науковий інститут денної освіти
Навчально-науковий інститут заочно-дистанційного навчання
Кафедра педагогіки та суспільних наук

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

«Риторика»

на 2023–2024 навчальний рік

Курс та семестр вивчення	1 курс, 1 семестр
Освітньо-професійна програма	«Право»
Спеціальність	081 «Право»
Галузь знань	08 Право
Ступінь вищої освіти	бакалавр

ПІБ НПП, який веде дану дисципліну,
науковий ступінь і вчене звання,
посада

Сарапін Віта Василівна

к.філол.н., доцент

доцент кафедри педагогіки та суспільних наук

Контактний телефон	+38-099-965-76-56
Електронна адреса	sarapin_v@ukr.net
Розклад навчальних занять	http://schedule.puet.edu.ua/
Консультації	очна: http://www.culture.puet.edu.ua онлайн: електронною поштою, пн-пт з 10.00-17.00
Сторінка дистанційного курсу	http://www2.el.puet.edu.ua/st/course/view.php?id=1568

Опис навчальної дисципліни

Мета вивчення навчальної дисципліни	Розвиток риторичної особистості, ознайомлення з взірцевими моделями риторичної діяльності в синхронній та діахронній перспективі, удосконалення комунікативних умінь, долучення здобувачів вищої освіти до практики ораторського мистецтва, формування в них основ майстерності публічного мовлення
Тривалість	3 кредити ЕКТС/90 годин (денна форма навчання: лекції 18 год., практичні заняття 14 год., самостійна робота 58 год.; заочна форма навчання: лекції 10 год., практичні 6 год., самостійна робота 74 год.)
Форми та методи навчання	Форми: лекції (проблемні, візуалізації, дискусії); практичні заняття (обговорення проблемних питань, дискусія, аналіз проблемних ситуацій, виконання вправ (тренувальних, творчих, контрольних), ділова гра); самостійна аудиторна робота (виконання письмових робіт репродуктивного, реконструктивного, творчого характеру, підготовка усної відповіді на проблемне питання); самостійна позааудиторна робота (добір інформаційних джерел, реферування наукових та навчальних інформаційних джерел, підготовка академічних есе, написання промов, виконання групових творчих завдань). Методи: пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемного викладу, частково-пошуковий, дослідницький
Система поточного та підсумкового контролю	Поточний контроль: відвідування занять; обговорення матеріалу теми; виконання практичних завдань; вибіркоче тестування на заняттях; поточна модульна робота; виголошення промов (індивідуальні творчі завдання); написання, представлення та обговорення есе. Підсумковий контроль: залік
Базові знання	Наявність базових знань з української мови
Мова викладання	Українська

Перелік компетентностей, які забезпечує дана навчальна дисципліна, програмні результати навчання

Програмні результати навчання	Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач
<i>Загальні компетентності</i>	
проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел (PH3)	здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології (ЗК6)
вільно спілкуватись державною та іноземною мовами як усно, так і письмово, із застосуванням правничої термінології (PH10)	здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово (ЗК4)
мати базові навички риторики (PH11)	здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях (ЗК2) здатність бути критичним і самокритичним (ЗК8)
доносити до респондента матеріал з певної правової проблематики доступно і зрозуміло (PH 12)	здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя (ЗК13)

Тематичний план навчальної дисципліни

Назва теми	Види робіт	Завдання самостійної роботи у розрізі тем
Модуль I. Теоретичні аспекти риторики		
Тема 1. Риторика як мистецтво слова, наука і навчальна дисципліна	Відвідування занять; обговорення матеріалу теми; виконання навчальних завдань і тренувальних вправ; завдання самостійної роботи; тестування	1. Підготовка та обговорення питань на практичному занятті (підготовка та обговорення питань для самостійного опрацювання). 2. Виконання навчальних (практичних) завдань. 3. Тестування.
Тема 2. Концепції, технології, постаті риторики: від давнини до сучасності	Відвідування занять; обговорення матеріалу теми; виконання навчальних завдань і тренувальних вправ; завдання самостійної роботи; тестування	1. Підготовка та обговорення питань на практичному занятті (підготовка та обговорення питань для самостійного опрацювання). 2. Виконання навчальних (практичних) завдань. 3. Тестування.
Тема 3. Риторичний ідеал та особистість оратора	Відвідування занять; обговорення матеріалу теми; виконання навчальних завдань і тренувальних вправ; завдання самостійної роботи; тестування	1. Підготовка та обговорення питань на практичному занятті (підготовка та обговорення питань для самостійного опрацювання). 2. Виконання навчальних (практичних) завдань. 3. Тестування.
Тема 4. Класичний риторичний канон та його складники	Відвідування занять; обговорення матеріалу теми; виконання навчальних завдань і тренувальних вправ; завдання самостійної роботи; тестування	1. Підготовка та обговорення питань на практичному занятті (підготовка та обговорення питань для самостійного опрацювання). 2. Виконання навчальних (практичних) завдань. 3. Тестування.
Тема 5. Види і жанри красномовства	Відвідування занять; обговорення матеріалу теми; виконання навчальних завдань і тренувальних вправ; завдання самостійної роботи; тестування	1. Підготовка та обговорення питань на практичному занятті (підготовка та обговорення питань для самостійного опрацювання). 2. Виконання навчальних (практичних) завдань. 3. Тестування.
Тема 6. Риторичний дискурс. Діалогічна і конфронтаційна риторика (еристика)	Відвідування занять; обговорення матеріалу теми; виконання навчальних завдань і тренувальних вправ; завдання самостійної роботи; тестування Поточна модульна робота (тестування, демонстрація)	1. Підготовка та обговорення питань на практичному занятті (підготовка та обговорення питань для самостійного опрацювання). 2. Виконання навчальних (практичних) завдань. 3. Тестування.

Назва теми	Види робіт	Завдання самостійної роботи у розрізі тем
	творчого завдання)	
Модуль II. Практичні аспекти риторики		
Тема 7. Методика підготовки промови: інвенція	Відвідування занять; обговорення матеріалу теми; виконання навчальних завдань і тренувальних вправ; завдання самостійної роботи; тестування	1. Підготовка та обговорення питань на практичному занятті (підготовка та обговорення питань для самостійного опрацювання). 2. Виконання навчальних (практичних) завдань. 3. Тестування.
Тема 8. Методика підготовки промови: диспозиція	Відвідування занять; обговорення матеріалу теми; виконання навчальних завдань і тренувальних вправ; завдання самостійної роботи; тестування	1. Підготовка та обговорення питань на практичному занятті (підготовка та обговорення питань для самостійного опрацювання). 2. Виконання навчальних (практичних) завдань. 3. Тестування.
Тема 9. Методика підготовки промови: елокуція, елоквенція, культура мовлення оратора	Відвідування занять; обговорення матеріалу теми; виконання навчальних завдань і тренувальних вправ; завдання самостійної роботи; тестування	1. Підготовка та обговорення питань на практичному занятті (підготовка та обговорення питань для самостійного опрацювання). 2. Виконання навчальних (практичних) завдань. 3. Тестування.
Тема 10. Методика підготовки промови: меморія, акція	Відвідування занять; обговорення матеріалу теми; виконання навчальних завдань і тренувальних вправ; завдання самостійної роботи; тестування	1. Підготовка та обговорення питань на практичному занятті (підготовка та обговорення питань для самостійного опрацювання). 2. Виконання навчальних (практичних) завдань. 3. Тестування.
Тема 11. Стиль публічного виступу оратора	Відвідування занять; обговорення матеріалу теми; виконання навчальних завдань і тренувальних вправ; завдання самостійної роботи; тестування	1. Підготовка та обговорення питань на практичному занятті (підготовка та обговорення питань для самостійного опрацювання). 2. Виконання навчальних (практичних) завдань. 3. Тестування.
Тема 12. Риторичний аналіз публічного виступу	Відвідування занять; обговорення матеріалу теми; виконання навчальних завдань і тренувальних вправ; завдання самостійної роботи; тестування Поточна модульна робота (тестування, виконання творчого завдання)	1. Підготовка та обговорення питань на практичному занятті (підготовка та обговорення питань для самостійного опрацювання). 2. Виконання навчальних (практичних) завдань. 3. Тестування.

Інформаційні джерела

Основні рекомендовані джерела інформації:

1. Гриценко Т. Б. Риторика: Навчальний посібник. Київ: НАУ, 2016. 365 с.
2. Кацавець Р. С. Ораторське мистецтво : підручник. Вид. 3-тє, допов. Київ: Алерта, 2021. 250 с.
3. Нищета В. Риторика: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2021. 220 с.
4. Онуфрієнко Г. С. Риторика: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 625 с.
5. Ораторське мистецтво: підручник; Нац. юрид. ун-т ім. Я. Мудрого; за ред. М. П. Требін, Г. П. Клімова. 2-ге вид. Харків : Право, 2015. 207 с.
6. Риторика : навч.-метод. посіб.; ред. С. Романюк, уклад. Л. Мафтин. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича : Рута, 2020. 343 с.
7. Серєда Н. В., Квасник О. В. Основи ораторської майстерності: навчальний посібник. Харків : НТУ «ХПІ», 2019. 304 с.
8. Шинкарук В. Д., Теслюк В. М. Основи риторики: навчальний посібник, Київ : Ліра-К, 2021. 320 с.

Додаткові рекомендовані джерела інформації:

9. Андерсон К. Успішні виступи на TED; пер. Олександра Асташова: Посібник. Київ: Наш форма, 2016. 256 с.
10. Благун Н. М. Основи культури і техніки мовлення: навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ, 2017. 41 с.
11. Борг Д. Мистецтво говорити. Таємниці ефективного спілкування. Київ: Фабула, 2019. 309 с.

12. Вандишев В. М. Риторика: екскурс в історію вчень і понять: навчальний посібник. Київ: Кондор, 2006. 263 с.
13. Гандапас Р. Харизма лідера. Дніпро: Моноліт, 2017. 296 с.
14. Грищенко Н. В. «Домінанта переможця»: чорна риторика в сучасному комунікативному просторі. *Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави*. Харків, 2017. С. 38-41. URL: https://www.univd.edu.ua/general/publishing/konf/01_12_2017/pdf/8.pdf
15. Заболотний О., Заболотний В. Правильне мовлення. Київ: Літера, 2020. 247 с.
16. Карнегі Д. Як здобувати друзів і впливати на людей. Київ: Країна Мрій, 2015. 208 с.
17. Кацавець Р. С. Риторична культура юристів. *Dictum factum*. 2018. № 2. С. 65-70. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/dicf_2018_2_14
18. Лівін М. Сторі-телінг для очей, вух і серця. Київ: Наш формат, 2020. 184 с.
19. Молдован В. Судова риторика: теорія і практика. Київ: Юрінком Інтер, 2018. 496 с.
20. Мацько Л., Мацько О. Вітчизняна риторика. *Дивослово*. 2002. № 12. С. 20-25.
21. Олійник О. Правова риторика: Навч. посіб. Київ: Кондор, 2010. 166 с.
22. Олійник О., Молдован В. Юридична риторика. Теорія і практика. Навч. посіб. Київ: Кондор, 2009. 245 с.
23. Риторична особистість: теорія і практика; за ред. В. В. Герман. Суми: Вид-во СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2015. 42 с.
24. Рогожкин О. В. Риторика: загальна, судова, оперативна: підручник для студ. I курс. юрид. фак-тів. Донецьк: Донецький юридичний інститут МВС України, 2012. 298 с.
25. Сагач Г. М. Божий світ і ми: «красномовство» у термінах і поняттях. Херсон: КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2015. 298 с.
26. Сковронська І. Етос, логос, пафос як базові модули судової риторики античних часів. *Національний юридичний журнал: теорія і практика*. 2018. № 1. С. 29-32.
27. Старченко Н. Судова риторика як вияв цінностей Волинської шляхти кін. XVI ст.: (на прикладі про вбивство Балтазара Гнівоша з Олексова). *Соціум. Альманах соціальної історії*. 2010. Вип. 9. С. 318-360.
28. Старченко Н. Українські світи Речі Посполитої. Історії про історії. Київ: Laurus, 2021. 616 с.
29. Теслиук В. М. Основи красномовства: навчальний посібник. Київ: Ліра, 2020. 524 с.
30. Тягнирядно Є. В., Яворська Г. Х. Риторичні вміння правників: теорія і практика: Монографія. Одеса: ОДУВС, 2009. 224 с.
31. Ухач В. З. Судова риторика (опорні конспекти лекцій). Навчальний посібник для студ. вищих навч. закл. Тернопіль: Вектор, 2013. 114 с.
32. Хоменко І. В. Еристика: мистецтво полеміки. Київ: Юрінком Інтер, 2001. 198 с.
33. Шефер Д., Карліс М. Як здобути прихильність людей і навчитися впливати на них: рекомендації колишнього агента. Київ: Vivat, 2019. 304 с.
34. Яновська О. Г. Адвокатура та судова риторика: навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. Київ: КНЕУ, 2008. 131 с.
35. Ясинюк М. М. Судові дебати: право, психологія, риторика: монографія. Київ: Алеута, 2014. 156 с.

Програмне забезпечення навчальної дисципліни

1. Загальне програмне забезпечення:

Пакет програмних продуктів Microsoft Office, до якого входить програмне забезпечення для роботи з різними типами документів: текстами, електронними таблицями, презентаціями, базами даних тощо. Мережеві сервіси Google.

Основними й найбільш використовуваними складовими пакету Microsoft Office є:

1. Microsoft Word.
2. Microsoft Excel.
3. Microsoft Power Point.

2. Спеціалізоване програмне забезпечення комп'ютерної підтримки освітнього процесу:

1. Риторика: завдання для аудиторного тестування студентів заочної форми навчання; В. В. Сарапин. URL: <http://10.0.0.34/>
2. Риторика: Дистанційний курс з дисципліни для студентів спеціальності 081 «Право». URL: <http://www2.el.puet.edu.ua/st/course/view.php?id=1568>

Пошукові та інформаційні системи Інтернет

1. Google: Пошукова системи Інтернет. URL: <https://www.google.com.ua>

Електронні ресурси / бібліотеки

1. Інститут риторики імені Д. Ф. Кеннеді. URL: <https://rhetoric-hall.com/>.
2. Красномовець. Курси ораторського мистецтва. URL: <https://krasnomovec.club/>

3. Майстерня Лева. Сучасне ораторське мистецтво. URL: <https://masterlev.com.ua/>

Бібліотечно-бібліографічні ресурси

1. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського : Інтернет-сторінка. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>.

2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського : Система каталогів і картотек. URL: http://www.nbuv.gov.ua/db/library_db.html.

3. Національна парламентська бібліотека України : вебсайт. URL: <http://www.nplu.org.ua/resources/resources.htm>.

4. Національна парламентська бібліотека України : вебсайт : Політематична база даних статей з періодичних видань. URL: <http://analytic.nplu.org/>.

5. Національна парламентська бібліотека України : вебсайт : Каталог статей зі збірників наукових праць. URL: <http://stt.nplu.org/>.

6. Електронний каталог бібліотеки Полтавського університету економіки і торгівлі: вебсайт. URL: <http://catalog.uccu.org.ua/oracunicode/>

Політика вивчення навчальної дисципліни та оцінювання

- **Політика оцінювання здобувачів вищої освіти.**

Положення про організацію освітнього процесу <https://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2023/06/polozhennya-pro-organizacziyu-osvitnogo-procesu.pdf>

Положення про порядок та критерії оцінювання знань, вмінь та навичок здобувачів вищої освіти https://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2023/07/polozh_por_kryt_ocinyuvannya.pdf

Порядок ліквідації здобувачами вищої освіти академічної заборгованості <https://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2023/07/poryadok-likvidacziyi-zdobuvachamy-vyshhoyi-osvity-akademichnoyi-zaborgovanosti.pdf>.

Положення про повторне навчання https://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2023/07/polozh_pro-povt-navch.pdf

- **Політика щодо відвідування.** Відвідування занять є обов'язковим компонентом. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, стажування) навчання може відбуватись в онлайн формі (Moodle) за погодженням із провідним викладачем.

- **Політика щодо академічної доброчесності.**

Кодекс честі студента https://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2023/07/kodeks_chesti_studenta.pdf.

Положення про академічну доброчесність https://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2023/07/polozh_akadem_dobrochesnist.pdf

Кодекс академічної доброчесності професорсько-викладацького складу, здобувачів освіти та співробітників спеціальності 081 Право. URL: <http://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2023/12/kodeks-akademichnoyi-dobrochesnosti-profesorskogo-vykladaczko-skladu-zdobuvachiv-osvity-ta-spivrobotnykiv-speczialnosti-081-pravo.pdf>.

- **Політика визнання результатів навчання визначена такими документами:**

Положення про порядок перезарахування результатів навчання, здобутих в іноземних та вітчизняних закладах освіти https://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2023/07/polozh_por_perezarah_rez_zvo.pdf.

Положення про академічну мобільність здобувачів вищої освіти https://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2023/07/polozha_pro_akademichnu_mobilnist.pdf

Положення про порядок визнання результатів навчання здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти <https://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2023/07/polozhennya-pro-poryadok-vyznannya-rezultativ-navchannya-zdobutyh-shlyahom-neformalnoyi-ta-abo-informalnoyi-osvity.pdf>; *інфографіка* (розділ Освіта/Організація освітнього процесу/Неформальна освіта) <https://puet.edu.ua/neformalna-osvita/>.

- **Політика вирішення конфліктних ситуацій:**

Положення про правила вирішення конфліктних ситуацій <https://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2023/07/polozhennya-pro-pravyla-vyrishennya-konfliktnyh-sytuacij-u-puet.pdf>

Положення про апеляцію результатів підсумкового контролю у формі екзамену https://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2023/07/polozh_pro-apel_pidscontr.pdf

Уповноважена особа з питань запобігання та виявлення корупції <https://puet.edu.ua/zapobigannya-ta-protidiya-korupciyi/>.

- **Політика підтримки учасників освітнього процесу:**

Психологічна служба: <http://puet.edu.ua/psychologichna-pidtrymka-v-puet/>.

Студентський омбудсмен (Уповноважений з прав студентів) ПУЕТ <http://puet.edu.ua/other-divisions/studentskyj-ombudsmen-upovnovazhenyj-z-prav-studentiv-puet/>

- **Безпека освітнього середовища:** Інформація про безпечність освітнього середовища ПУЕТ наведена у

Оцінювання

Підсумкова оцінка для студентів денної форми навчання за вивчення навчальної дисципліни розраховується через поточне оцінювання

Види робіт	Максимальна кількість балів
Модуль I (теми 1-6): відвідування занять (0 балів); обговорення теоретичного питання на практичному занятті (6 балів); виконання завдань, передбачених планом самостійної роботи (18 балів); тестування (загалом – 14 балів); поточна модульна робота (тестування та виконання творчого завдання) (12 балів)	50
Модуль II (теми 7-12): відвідування занять (0 балів); обговорення теоретичного питання на практичному занятті (8 балів); виконання завдань, передбачених планом самостійної роботи (16 балів); тестування (14 балів); поточна модульна робота (тестування та виконання творчого завдання) (12 балів)	50
Разом	100

Підсумкова оцінка для студентів заочної форми навчання за вивчення навчальної дисципліни розраховується через поточне оцінювання

Види робіт	Максимальна кількість балів
Модуль I (теми 1-6): відвідування занять (0 балів); обговорення теоретичного питання на практичному занятті (4 бали); виконання завдань, передбачених планом самостійної роботи (18 балів); тестування (загалом – 12 балів); поточна модульна робота (тестування та виконання творчого завдання) (16 балів)	50
Модуль II (теми 7-12): відвідування занять (0 балів); обговорення теоретичного питання на практичному занятті (6 балів); виконання завдань, передбачених планом самостійної роботи (16 балів); тестування (12 балів); поточна модульна робота (тестування та виконання творчого завдання) (16 балів)	50
Разом	100

Шкала оцінювання здобувачів вищої освіти за результатами вивчення навчальної дисципліни

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	Відмінно
82-89	B	Дуже добре
74-81	C	Добре
64-73	D	Задовільно
60-63	E	Задовільно достатньо
35-59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням навчальної дисципліни